

האזינו, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

הסתוריה או הסטוריה?

(ז) זְכוֹר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינֵנו שְׁנוֹת דֹּר-וָדוֹר, שְׁאֵל אָבִיךָ וַיִּגְדֶּךָ וַיְנַחֵךְ וַיִּאֲמָרוּ לְךָ:

(ח) בְּהִנָּחֵל עֲלֵינוּ גוֹלִים בְּהַפְרִידוּ בְּנֵי אָדָם יֵצֵב גְּבֻלַת עַמִּים לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ט) כִּי תִלַּק יְקִיָּק עִמּוֹ יֵעָקֵב תִּבֵּל נַחֲלָתוֹ:

על אף מבנה השירה, בשני חלקי פסוק זה אין ניגודיות ואין הקבלה רגילה. **זכירה** אינה **שאלה**, והגדה אינה **בינה**. ראשוני המפרשים (רש"י לדוגמה) מייחסים את ראשיתו של הפסוק להיסטוריה היהודית הקדומה ואת משנהו כפנייה לנביאים ולחכמים. האברבנאל רואה במסורת היהודית יסוד אמוני: " רצוני לומר שימשך האדם לקבלת האבות שהוא עקר כולל בתורה ולא יצויר מציאותה בלתי".

אפשר כי מדובר על שני שלבים ליניאריים - "זכור ימות עולם" ו"בינו שנות דור ודור". לימדו היסטוריה והפיקו מכך לקחים. בסך הכל, ההיסטוריה האנושית אינה בת מיליוני שנים. לו היו מצלמות כבר מימי אדם הראשון, אפשר היה להכניס לחדר אחד תמונות של כששים עד 100 אבות המהווים את כל ראשי ההיסטוריה האנושית והיהודית. אלו אינם מספרים בלתי נתפסים בקנה מידה היסטורי, והם מאפשרים לנו היכרות קונקרטיה.

הרב קוק זצ"ל הרחיב מאוד במצווה זו והפכה לאבן יסוד בתורתו. הוא כתב **הס-תוריה** ולא היסטוריה. לאמור, בהעדר נבואה, הקב"ה מדבר עימנו באמצעות 'שפת ההס-תוריה' כאל מסתתר. זוהי תובנה בסיסית בתורת הרב, במסגרת ראייתו הכוללת והאחדותית את התורה ואת האירועים בעולם בכלל. כל אירוע עולמי משמעותי לשיטתו, כגון, מלחמת העולם הראשונה, צריך לעורר את השאלה- מה רוצה ריבונו של עולם לומר לנו? כגויי העולם וכעם ישראל! זוהי מן שפה המנסה לפענח את העתיד על בסיס העבר.

אנו מצווים להיפגש עם הקב"ה הן בדרכי הטבע והבריאה (=ימות עולם) והן בדרכי ההיסטוריה (=שנות דור ודור). כך לפי הרמב"ן, מבנה התורה וסדר פרשותיה מצביע על הקשר בין בריאת העולם לבין עם ישראל. אלו אינם שני פרקים שונים בהיסטוריה האנושית אלא פרק אחד בעל כמה מערכות. היחס בין הבורא לברואיו אינו מתמצה בהשגחה ובחירה חופשית אלא הוא מחייב התבוננות עמוקה וארוכת טווח בעיקר על **הייעוד**. המציאות צריכה להיבחן כל הזמן מתוך התבוננות במתווה האלוקי כיחידה אחת ארוכת טווח, עד יבא שילה.

בראייה אחדותית וארוכת טווח זו, האנושות הולכת ומתפתחת במגמה הכללית. ודוק, במגמה הכללית ולא בגרף של המציאות. השאלות הגדולות הולכות ומתבהרות, 'מלכותך מלכות כל עולמים'. פעמים נדמה לנו עקב ירידה חריפה בדור מסוים, כי המגמה השתנתה, אבל זו טעות. יש דורות הבורחים מן המגמה כדי לחזור בדרגות עומק גדולות יותר. מדוע? כי יש וחייבת להיות אינטראקציה והפקת לקחים בין דור לדור, כל האנושות מקיימת את "בינו שנות דור ודור". בלשון אחרת: חייבים להסתכל גם על הסדר שבאי הסדר מתוך התבוננות עמוקה.

